

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Москаленко Олени Іванівни на дисертацію Герасимчук Тетяни
Володимирівни «Формування професійної іншомовної компетентності
майбутніх інженерів автомобільно-дорожньої галузі з використанням
інформаційних технологій», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної
освіти

Динамічний характер життя та професійної діяльності в сучасних умовах вимагає від спеціаліста вміння швидко вживатися в колективі, творчо мислити, бути готовим у короткий термін адаптуватися до нових умов. Новітні інформаційні й організаційно-діяльнісні технології, причетність широкого кола людей до вирішення проблем у різних галузях нашого суспільства диктують необхідність реалізації комунікативного потенціалу людини.

Комунікація – один із основних засобів реалізації професійних завдань. Сьогодні суспільству потрібні фахівці, які окрім комплексу спеціальних знань, повинні вміти добре орієнтуватися в різноманітних комунікативних ситуаціях, обирати адекватні засоби спілкування, активно сприймати й аналізувати інформацію, чітко, логічно та переконливо виражати свої думки, установлювати й підтримувати міжособистісні контакти, долати комунікативні бар'єри, організовувати співробітництво. Для ефективної роботи майбутніх фахівців потрібна невимушена атмосфера спілкування, повага думки інших, вирішення суперечностей без тиску, шляхом зважування доказів сторін та вироблення групового рішення. Саме комунікативні вміння, що забезпечують спілкування, є суттєвим засобом здійснення будь-якої професійної діяльності, зокрема фахової діяльності майбутніх інженерів автомобільно-дорожньої галузі.

Значущою в цьому процесі є роль викладача, особистісно самодостатнього, професійно компетентного, здатного до постійного

вдосконалення технологічної складової своєї педагогічної та професійної майстерності. Особлива відповідальність покладається на науково-педагогічних працівників, які забезпечують мовну підготовку майбутніх інженерів автомобільно-дорожньої галузі, рівень автоматизації та комп'ютеризації котрої є надзвичайно високим.

У цьому контексті дослідження Тетяни Володимирівни Герасимчук є актуальним та своєчасним, оскільки репрезентує теоретико-методичні засади підготовки майбутніх інженерів автомобільно-дорожньої галузі з використанням інформаційних технологій.

Коротко схарактеризуємо структурні елементи рецензованої праці.

Категорійний апарат роботи упорядковано логічно й чітко. Автор визначила об'єкт, предмет, мету, основні завдання та методологічну основу наукового проекту, схарактеризувала етапи наукового пошуку, обґрунтувала новизну, вказала на практичне й теоретичне значення одержаних результатів.

Засадничим у роботі є розділ I – «Теоретичні засади формування професійної іншомовної компетентності фахівців автомобільно-дорожньої галузі за допомогою Інтернет-технологій», в якому Т.В.Герасимчук визначила методологічне підґрунтя дослідження – указала на суть і зміст понять «професійна іншомовна компетентність», «комунікативна компетентність», «професійна компетентність» (с. 22-24), виокремила зміст професійної іншомовної компетентності (с. 35). Схвально оцінюємо той факт, що дослідниця, узагальнюючи досвід попередників (В. Гумбольдта, Н. Хомського, О. Дрогайцева, Ю. Вардана) проводить компаративний аналіз щодо дефініції понять «компетенція» та «компетентність», робить спробу визначити суть цих понять (с. 15-16). Зокрема, Т.В.Герасимчук указує на те, що основними показниками та критеріями професійної іншомовної компетентності студентів автомобільно-дорожньої галузі є наступні:

а) теоретичні та практичні знання в системі комунікативних дисциплін (іншомовна (лінгвістична) компетенція); б) організаторські здібності

студента; в) комунікативний самоконтроль; г) уміння продуктивно уникати конфліктних ситуацій (с. 24).

Водночас автор дисертації, систематизуючи знання про структуру професійної іншомовної компетентності, зазначає, що в її межах наявні мовна (лінгвістична), предметна, прагматична, інформаційна компетенції як складові (с. 26-35).

У цьому ж розділі привертає увагу інноваційний погляд авторки дисертації щодо конкретизації сучасних підходів, видів самостійної пізнавальної діяльності студентів з іноземної мови, сформовано теоретичне підґрунтя для реалізації практичних завдань з її організації у нашій країні.

Окремо дисертантка акцентує увагу на важливості введення додаткових форм самостійної роботи студентів, пов'язаних з ІТ: мультимедіа-проект, тематичний блог, мережева конференція, відео-конференція, веб-форум, чат, конкурс.

Однак пропоновану тему наукового пошуку неможливо дослідити повною мірою без створення активного електронного середовища у мережі Інтернет. Дисертантка пропонує створення Web-сайтів як однієї з найважливіших технологій розробки ресурсів Інтернет і дієвим засобом реалізації комунікаційної політики установи. У цьому руслі дисертанткою зроблено висновок, що інтеграція електронних засобів у процес навчання іноземним мовам створює передумови для створення інноваційної методики – «електронної», що дозволяє більш ефективно й раціонально вирішувати комплекс методичних завдань на сучасному рівні навчання (с. 49-55).

Т.В. Герасимчук детально й комплексно аналізує ключові поняття та основні характеристики освітніх сайтів, що містяться на с. 55-62 рецензованої праці, а саме: структуру сайтів, структурування інформаційного матеріалу на Web-сайті, хостинг, пошукові системи, домен. У контексті дослідження авторка акцентує увагу на створенні Web-сайту викладача іноземної мови як особливим чином оформленої та організованої сукупності Web-сторінок, об'єднаних одним дизайном із метою організації самостійної

роботи студентів та підтримки викладачем процесу навчання іноземної мови для формування іншомовної професійної комунікативної компетентності студентів (с. 54-57).

Вартісним у роботі є розділ II «Діагностика сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі навчання іноземної мови». Авторка дослідження чітко визначає, що для підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців автомобільно-дорожньої галузі необхідні певні педагогічні умови, що сприяють успішному формуванню професійної компетентності майбутнього інженера, а саме: розвиток мотивації до вивчення іноземних мов майбутніми інженерами; формування професійної компетентності іноземною мовою за допомогою інформаційних технологій, ефективно поєднуючи компетентнісний, когнітивно-комунікативний, інтегративний, особистісно й професійно орієнтований підходи; моделювання в навчальному процесі реальних професійних комунікативних ситуацій; застосування найсучасніших інформаційних технологій (комп'ютери, Інтернет, мобільний зв'язок, веб-сайт тощо) із залученням розробленої професійно орієнтованої системи вправ і завдань, упроваджуючи інноваційні методи навчання (метод проектів, ділові і рольові ігри) (с.73-75).

У другому розділі представлено зміст методики, педагогічне проектування та методологічна база системи роботи, а саме: методи, прийоми, засоби навчання майбутніх фахівців автомобільно-дорожньої галузі. Позитивно оцінюємо той факт, що автор, виходячи зі структури професійно-комунікативної компетентності, визначила критерії розвитку комунікативних умінь і навичок студентів: нормативний; термінологічний; контрольно-корекційний. На основі визначених критеріїв було розроблено рівні сформованості комунікативних умінь і навичок: високий, середній, низький (с. 77-88).

Заслуговує на увагу аналіз і презентація Інтернет- та смарт-технологій, онлайн-програм, змішане та мобільне навчання (M-learning), що підвищують мотивацію і пізнавальну активність студентів у системі розвитку

професійної іншомовної компетентності майбутніх інженерів автомобільно-дорожньої галузі.

Схвально оцінюємо додатки до наукової роботи, що репрезентують повну картину проведення експериментальних студій. Поданий матеріал ретельно систематизований і має практичне значення для подальшого його використання в межах аудиторної та позааудиторної роботи.

Достовірність наукових положень і висновків забезпечується багатоаспектним аналізом досліджуваної проблеми, вдало та логічно дібраними емпіричними й теоретичними методами: науковий аналіз і синтез; класифікація й систематизація теоретичних та експериментальних даних; констатувальний зріз, інтерв'ювання, пряме й опосередковане спостереження; методи оцінки, самооцінки, статистичного аналізу експериментального матеріалу, метод математично-статистичної обробки результатів дослідного навчання.

Дисертантка наприкінці дослідження окреслює подальші напрями роботи, указує на ті проблеми, що потребують першочергового вирішення. На її думку, це подальші розвідки щодо удосконалення навчання іноземних мов за допомогою Інтернет-технологій.

Підкреслимо також ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Робота вдало ілюстрована схемами, таблицями. Це сприяє унаочненню теоретичних положень, викладених автором.

При цьому хочемо звернути увагу на дискусійні моменти й недоліки дисертації:

1. У параграфі 1.3 (с. 49-62) дисертантка наводить перелік 12 підпунктів, пов'язаних із комплексом процесів у розробці web-сайтів, від яких залежить ефективний кінцевий результат. Проте незрозуміло, що саме дисертантка має на увазі: процес розробки web-сайту викладача чи характеристики web-сайтів, або, можливо, етапи розробки сайту. Крім того, нумерація є занадто довгою, незрозумілою та перемежується з іншою нумерацією. Ураховуючи недостатню зрозумілість цього переліку, вважаю,

що дисертанту доцільно було б конкретизувати, що саме вона має на увазі та сфокусувати увагу саме на характеристиках web-сайтів.

2. При обґрунтуванні педагогічних умов на с. 66-75, а саме: другої педагогічної умови – «Формування професійної компетентності іноземною мовою за допомогою інформаційних технологій...» тощо, автор, ефективно поєднуючи компетентнісний, когнітивно-комунікативний, інтегративний, особистісно та професійно орієнтований підходи, не розкриває їх докладно. Бажано б було надати тлумачення підходів, про які було заявлено в цій педагогічній умові.

3. Дискусійною є доцільність представлення трьох етапів самостійної роботи студентів у вивченні іноземної мови: комунікативно-формувального (адаптаційного), професійно-діяльнісного (перехідного) та компетентнісно-орієнтованого (фахового) (с. 125), що мають подвійну назву в дужках (тобто адаптаційний, перехідний та фаховий), що далі ніде не визначаються. У зв'язку з цим виникає питання, чому такі назви етапів представлено тільки в самостійній (аудиторній і позааудиторній) роботі й не названі ані в експериментальному навчанні, ані в структурно-процесуальній схемі? Рекомендуємо чітко розмежувати й конкретизувати, які саме етапи ви маєте на увазі.

4. У п. 2.3.1 автор описує аудиторну, самостійну роботу студентів і види контролю (коригувальний, констатувальний, самоконтроль, контроль за якістю та підсумковий, с. 134). Дослідження значно б виграло, якщо б автор виокремив в окремий підрозділ види контролю навчальної діяльності саме у контексті дослідження та розкрила би більш детально інші види контролю (поточний, тематичний, семестровий) або об'єднала би цю частину підрозділу з п. 3.2 «Результати дослідного навчання».

5. У четвертому висновку дисертації на с.195 авторка стверджує, що виявлено компоненти, за якими здійснюється підготовка майбутніх інженерів автомобільно-дорожньої галузі із використанням інформаційних технологій. Проте за текстом заявлені компоненти не обґрунтовані. Уважаю, що слід їх

детально обґрунтувати або не посилалися на цю інформацію та прибрати цей пункт із висновків.

6. На жаль, дисертація не позбавлена огріхів, що стосуються її оформлення. Насамперед йдеться про вади комп'ютерного форматування (найчастіше це абзаци, інтервали, відстані між заголовком і текстом, схемами й таблицями тощо); часте використання особових займенників «ми», «нами» та слів «на нашу думку», «утім», «отже». Рекомендую переглянути назви та нумерації за текстом дисертації.

Висловлені зауваження та побажання не є принциповими для загальної позитивної оцінки дисертації, зміст якої відображено у фахових статтях та інших науково-методичних публікаціях.

Загалом констатуємо, що рецензована наукова праця Т.В. Герасимчук є комплексним дослідженням з проблеми ефективної професійної підготовки майбутніх інженерів автомобільно-дорожньої галузі.

Дисертація Тетяни Володимирівни Герасимчук на тему «Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх інженерів автомобільно-дорожньої галузі з використанням інформаційних технологій» відповідає всім вимогам п. 9, 11, 12, 13, 14, 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 24 липня 2013 року № 567, а її автор цілком заслуговує наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Кіровоградської льотної академії
Національного авіаційного університету

О.І.Москаленко

Підпис О.І. Москаленко засвідчую

Нагасимчук ВК

12.09.2016

М. Москаленко